

Liều tình trạng bất ổn sắp tới của Madrid với Catalunya có được giải quyết quanh bàn đàm phán, hay họ sẽ rơi vào bên chiến tuyến?

Trong 5 năm, chính phủ quốc gia của Tây Ban Nha và vùng Catalunya đã thách lòng quyết tâm của nhau xung quanh nội lực đòi được lập của Catalunya. Và ngày càng có vẻ như không bên nào có ý định nhượng lại trước khi tạo được ảnh hưởng.

Ngày 1/10, chính quyền Catalunya lên kế hoạch tổ chức biểu tình và nhậm được lập mà họ tuyên bố là chức chiến. Luật trình cứu ý dân do quốc hội Catalunya thông qua nói rằng kết quả biểu tình "có" sẽ kích hoạt tuyên bố được lập "trong vòng 2 ngày" - hoàn toàn phớt lờ thực tế là tòa án hiến pháp Tây Ban Nha đã đình chỉ các pháp lý cho cuộc biểu tình. Quảng cáo trên TV của chính quyền Catalunya và

cuộc trưng cầu ý dân có tính rất phù hợp là một đoàn tàu tị nạn ngã ba đường ray.

Kể từ năm 2012, Tây Ban Nha đã triển áp giới lãnh đạo ủng hộ được lập của vùng Catalunya bằng cách đơn thuần nói "không" với mọi cuộc đòi hỏi về chủ quyền. Giờ đây, dường như họ có ý định thổi hiên sốc mới. Giới chức luật pháp và cảnh sát Tây Ban Nha đang hành động để nhanh chóng ngăn chặn cuộc trưng cầu ý dân diễn ra. Những cuộc khám xét các cơ quan chính quyền Catalunya và các địa điểm khác vào ngày 20/9, diễn ra 14 vụ bắt giữ, đánh dấu sự gia tăng đột ngột các nỗ lực điều tra, với trọng tâm chủ yếu là việc thu giữ áp phích và phiếu bầu công khai tìm kiếm các hàm phiếu được giữ kín mà chính quyền Catalunya tuyên bố đã mua.

Chưa rõ chính phủ quốc gia can thiệp như thế nào để ép tị nạn ra khỏi quốc gia có lợi cho mình. Madrid có rất nhiều quyền sử dụng luật pháp. Chúng ta, họ có thể kích hoạt một điều tra trong hiến pháp đình chỉ tình trạng tị nạn của một vùng đang nổi loạn, trên thực tế kiểm soát chính quyền Catalunya.

Những việc phong tỏa chính quyền Catalunya của Thủ hiến Carles Puigdemont có thể sẽ đòi hỏi phải đưa lực lượng tị nạn đưa bàn. Và trong khi các chính trị gia Tây Ban Nha không hề ngại công sự lực lượng cảnh sát lên đến Catalunya triển khai cuộc trưng cầu ý dân, họ có truyền thống chèn bịt triển khai việc sử dụng quân đội trong các tình huống như vậy. Nhiều người Tây Ban Nha trên khắp đất nước tin tưởng bằng bình của thế giới vào thủ tướng Mariano Rajoy ngày càng gây chia rẽ chính trị. Cách hàng nghìn người tuần hành xung quanh các tòa nhà chính quyền Catalunya trong khi sự quan tâm cảnh sát chính quyền trung ương tìm kiếm đầu não hậu quả của cuộc trưng cầu hôm 20/9 cho thấy cảm xúc đang tăng cao một cách nguy hiểm.

Người phát ngôn chính quyền Catalunya Jordi Turull nói: "Nếu giới pháp cũng cùng cho nhà nước Tây Ban Nha là xe tăng, thì chúng tôi sẽ chiến thắng".

Rajoy không định cuộc trưng cầu ý dân sẽ không diễn ra vì nó bất hợp pháp. Nhưng sự do dự của Madrid sử dụng các lực lượng an ninh để phong tỏa các địa điểm bỏ phiếu cho thấy một kiểu bỏ phiếu nào đó sẽ diễn ra. Đã có tiền lệ trong "tiền trình tham gia" năm 2014 ở Catalunya, với chi phí khoảng 2,3 triệu người Catalunya tham gia cuộc bỏ phiếu bỏ ngành tư pháp Tây Ban Nha cầm quyền đó.

Nếu các lực lượng an ninh tìm cách ngăn chặn cuộc trưng cầu ý dân bằng việc phong tỏa các điểm bỏ phiếu hoặc sử dụng các biện pháp tống tạt, động viên viên thống nhất để chúng cánh tay, một thành phần nhỏ về số lượng nhưng mang tính sống còn để với đa số ủng hộ được lập trong quốc hội Catalunya, họ sẽ khiến tất cả các sự bất tuân dân sự quy mô lớn. Đó chính là một mối đe dọa thực sự đối với trật tự công cộng, nếu nhìn vào số lượng người tham gia kháng cự, chúng ta lên đến hàng triệu người trong các cuộc tuần hành cho đến nay vẫn diễn ra hòa bình trên đường phố Barcelona để ủng hộ tách khỏi Tây Ban Nha trong suốt nửa thế kỷ qua.

Artur Mas, thủ hiến Catalunya đã từ chức trong cuộc bỏ phiếu bất hợp pháp về một kết thúc năm 2014, kết quả đó đã bị cấm giục giục và công vì bất tuân lệnh của tòa án Tây Ban Nha. Rồi có thể đi đầu đó sẽ là Jordi Puigdemont và phần còn lại của các công dân, những người và nghị quyết đã ký sắc lệnh cho phép cuộc trưng cầu ý dân mới. Các quan chức ở Barcelona nói họ đã nhận được sự phớt lờ bất kỳ phán quyết nào như thế vì nhiệm vụ của họ chỉ là bắt nguồn từ ý chí của người dân Catalunya thông qua quốc hội vùng.

Vậy đi đầu này sẽ đưa Tây Ban Nha đến đâu? Có lẽ chính quyền Catalunya sẽ tiếp tục tiến hành một cuộc trưng cầu ý dân theo một cách nào đó và kết quả sẽ nghiêng về được lập, nếu xét quyết định của phe ủng hộ thống nhất của vùng này tùy thuộc quy trình bỏ phiếu. Những người Catalunya dân tộc chủ nghĩa chắc chắn sẽ phản ứng, dù sẽ nhiệt tình của họ có thể bị giảm bớt nếu số người đi bỏ phiếu dưới 50%. Nếu cuộc bỏ phiếu không thể đáp ứng được những thành công không chính thức đó, Puigdemont có thể chọn cách kêu gọi bầu cử vùng sớm, cuộc bỏ phiếu bất hợp pháp duy nhất để có thể thủ hiến sẽ có mặt của sự nghi ngờ ly khai.

Nếu kết quả hoàn toàn nghiêng về ủng hộ được lập cho Catalunya, chính quyền vùng sẽ phải quyết định đây vẫn để này đi xa đến đâu. Trên giấy tờ, một kết quả "có" sẽ kích hoạt một đi đầu luật bất cứ cuộc theo đó Catalunya sẽ phải trở thành một "nước cộng hòa hợp pháp, dân chủ và xã hội" với quyền tự quyết và sung công những thế lực tài sản và thế lực của Tây Ban Nha trong khi hiến pháp đầy đủ sẽ được soạn thảo cho cuộc trưng cầu ý dân tiếp theo trong 1 năm sau. Tòa án Tây Ban Nha sẽ tiếp tục tuyên bố các biện pháp này là bất hợp pháp theo luật Tây Ban Nha, nhưng các nhà lãnh đạo Catalunya đang nhiệt tâm tuyên bố có quyền đặt quốc hội của riêng họ lên trước bất kỳ công cụ nào của nhà nước trung ương Tây Ban Nha trong trường hợp thống trị trong cuộc trưng cầu ý dân.

Tuy thế họ có thể chọn cách phản ứng thực tiễn hơn. Chính quyền Rajoy mới đây đã bắt đầu lên tiếng đanh sau hậu trường để cho thấy họ đã sẵn sàng đánh giá lại cách chính quyền trung ương Tây Ban Nha chia sẻ quyền lực cho các vùng tự trị. Sau cuộc trưng cầu ý dân, chính quyền Catalunya có thể chọn cách phản ứng bằng việc tham gia quá trình đánh giá lại, từ việc thế được hiểu là sự minh.

Nhưng có rất nhiều trở ngại để đạt được bất kỳ giải pháp đàm phán nào.

Năm năm trước, thế hiện Catalunya khi đó là Mas đã tại Madrid để đề nghị một thỏa thuận để biệt lập cho xứ Basque của Tây Ban Nha, theo đó vùng giàu có này nhận được lòng chi tiêu chính phủ bằng việc lòng thu nhập thuế họ nộp cho nhà nước. Ý tưởng đó đã bị Rajoy bác bỏ ngay lập tức. Thế họ người Catalunya dân tộc chủ nghĩa mới không quan tâm đến tình trạng tự trị gia tăng hay gói tài chính tốt hơn từ chính phủ trung ương so với cha mẹ họ; họ muốn quy định tình trạng lại của mình. Thế khi tại đầu cho một thỏa thuận được đàm phán có vẻ đã qua. Các cuộc thăm dò ý kiến thường xuyên cho thấy đa số lòng người dân Catalunya muốn một cuộc trưng cầu ý dân chính thức và nên được lập, ngay dù nhiều người sẽ bị phiêu lãng.

Phần lòng sẽ chủ còn là câu hỏi Puigdemont và chính quyền của ông mong muốn chính xác đi đâu. Giảng dạy nghiệp Mas trong đảng, Puigdemont đã thế bùng nổ lòng của kẻ vùng thế sẽ rằng được lập là một kẻ nóng có thể xảy ra trong năm của Catalunya, chủ không phải tham vọng trên danh nghĩa là tiến lên trong những bước đi ôn hòa. Cả hai có vẻ chủ chủ sẽ bị luật pháp đầy đủ khi các nhân viên tự pháp Tây Ban Nha thế thế về khuôn khổ pháp lý gì của Catalunya về được lập.

Nhưng sẽ “tự vì đạo” đó có thể có ý nghĩa của nó. Bên chủ không thế xét của đi đâu họ giải là không bị pháp lý là một lý do khác để phong trào được lập tiếp tục trong hy vọng cuối cùng có thể thuyết phục được các bên tham gia quốc tế ngay về Tây Ban Nha. Trong khi các chính khách quốc tế có tình huống về chủ nêu quan điểm về Catalunya, các bài xã luận gần đây trên thế New York Times và Le Monde kêu gọi Tây Ban Nha cho phép trưng cầu ý dân để minh hy vọng đó.

Kết quả có thể xảy ra nhất của cuộc trưng cầu ý dân sẽ tại sẽ là đáng lo ngại: Tình trạng hiện thế kéo dài, trong đó các lực lòng ứng dụng họ được lập

tiếp tục công cuộc tìm kiếm viển vông bằng cách đổi tên các thủ chế hiện hành, trong khi giới quan chức tư pháp Tây Ban Nha chậm rãi theo sau, khôi phục mọi thứ trên giấy tờ, nếu không muốn nói là trong tâm trí người Catalunya. Chính quyền Catalunya đã vạch ra lộ trình tiến tới để lập đề cho phép cư dân vùng này duy trì quốc tịch Tây Ban Nha trong khi theo đuổi quốc tịch Catalunya nếu họ muốn. Người ta ngấm thía nhận rằng ngay cả trong trường hợp chiên tranh, nên để lập cùng lập công sự chế là một vùng xám trong trường hợp lai thụy trường.

Ở một thời điểm nào đó, những hiện thực khác biệt này sẽ phải được đưa ra để di chuyển tiếp. Tây Ban Nha chế có thể hy vọng mình đang ở quanh bàn đàm phán chính trường, chế không phải một bên chế chiên tuyền.

James Badcock là biên tập viên biên bản tiếng Anh tại El Pais, Tây Ban Nha. Bài viết được đăng trên [Foreign Policy](#).

Vấn Công (gt)